

DOMA i JINDE

Vojtěch RAKOUS

DÁLE DOPORUČUJEME

Vojtěch Rakous: Doma – židovské obrázky

Soubor povídek Doma byl první knihou, která uvedla do české literatury židovské obyvatele venkova a maloměsta jako jeho přirozenou součást. S humorem i porozuměním vypráví, jak vesničtí Židé poloviny 19. století se svými sousedy sdílejí běžné radosti i starosti a zároveň ctí své tradice a svou víru.

Vojtěch Rakous: Modche a Rézi

Humorné vyprávění o trampotách starého dobráckého, ale poněkud nedůvtipného, Žida Modcheho a jeho hádavé, úzkostlivě čistotné, panovačné, lakomé, ale přesto všechno dobré, ženy Rézi. Modche je věčný smolař a díky tomu a díky své jednoduchosti provádí jednu hloupost za druhou. Autor nám tyto jeho eskapády předkládá v několika příbězích, psaných tradičním jazykem a s laskavým humorem.

Ignát Herrmann: Z paměti starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníčka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strastí kolem „vhodných vánočních dárků“ a nezapomeňte ani na kapitulu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

Ignát Herrmann: Otec Kondelík a ženich Vejvara

Pan Václav Kondelík je vážený měšťan, uznávaný malířský mistr, náramný labužník, znalec piva, vtipálek i škarohlíd, a tak trochu samolibá. Rodinné pohodlí mu, v dobrém slova smyslu, začíná čeřit velice nesmělý a trochu nedůvtipný nápadník jeho jediné dcery Pepičky, magistrátní úředník Vejvara.

Popelka Biliánová: Paní Katynka z Vaječného trhu

Paní Katynka z Vaječného trhu je milou lidovou postavou pražské trhovkyně první poloviny 19. století, která svůj „kšeft“ ovládá naprosto mistrně. Je to typ impozantní tvrdošíjné poctivé ženy s velkým a dobrým srdcem. Na těchto stránkách se seznámíme s jejím příběhem, kterak v hádce vypudí z domu svého jediného syna a jak jej zase šťastně nalezne. Díky skvělému vypravěčskému talentu autorky se nenásilně seznamujeme s folklórem pražských tržišť a s kouzelnou jadrností dobového jazyka, která bez potíží dokáže dojmout i způsobit záchvaty smíchu. Výborná odpočinková četba na dovolenou.

VOJTĚCH RAKOUS

Doma i jinde

Vydání jako celek i jednotlivé části (text díla, obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) jsou chráněny autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umístováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplatu či zdarma.

VOJTĚCH RAKOUS

Doma i jinde

Obálka © Marcela Strejčková – Nomzamo, 2015
© Monika S. Benešová – Lama, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-52-7 (formát PDF)

ISBN 978-80-87959-53-4 (formát ePub)

ISBN 978-80-87959-54-1 (formát MobiPocket)

KIESLERŮV LOJZA POPRVÉ V KOSTELE

Bylo to tenkrát, když Lojzovi už bylo přes jedenáct let a teta Lóri, starší ovdovělá sestra koldínského Kieslera, zle naléhala, aby Lojza opustil domácí učiliště a životní moudrost šel čerpat do židovské školy v Máslovicích. Ne snad že by se byl tenkrát Kiesler chtěl s Lojzou v kostele pochlubit, měl už v tu dobu sedm dětí a jakákoli chlouba v tomto ohledu byla mu neznámou, ale páni v Máslovicích na přímluvu tety Lóri slíbili, že z měsíčního školního platu dvou zlatek sleví Kieslerovi celou polovičku, ukáže-li se, že Lojza je této milosti hoden a že je to dítě mravné a dobře vychované, aby snad potom – bože zachraň – nepokazil ostatních dětí, dětí to vesměs lepších rodičů a chování příkladného.

O zlatky bývalo koldínskému Kieslerovi vždycky zle, a tak si umínil, že hned příští sobotu vezme Lojzu s sebou do Máslovic do kostela a tam že se celá obec na vlastní oči může přesvědčit, kterak je Lojza móresný a způsobný. Když oni ti páni v městě myslí, že takový kluk chudého vesnického žida nemůže mít vzdělání, – to se páni hodně mýlí. Třeba on, Lojza, chodil jen doma v Koldíně do školy, tož přece nebyl padlý na hlavu a měl zajisté způsoby jako kterýkoli městský chlapec. Byl Kiesler přesvědčen, že v máslovickém kostele získá mu Lojza nemalou čest.

Měla arci Lojzova první výprava do kostela své nemalé potíže. Což kalhoty, ti měli Kieslerovi kluci

každý svoje – třeba jen cajkové a jedny. Lojza měl kalhoty takřka ještě zánovní, jen málo záplatované na obou kolenech a vzadu, co se sedí. Také kabát a vesta se sehnaly – kabát zapůjčil mladší bratr – s velkým rámusem – a vestu přinesla Kieslerka odněkud ze vsi. Čepici měl Lojza svoji, třeba zimní s ušima, ale dobrou ještě jako plech. Nejhuř bylo zase s obuví. Všech pět Kieslerových kluků nemělo dohromady jedny poctivé boty – bylo to v létě – i musil vypomoci Lojzův spolužák a nejvěrnější kamarád, Králíkovice Venca. Venca měl boty nové od posledního jarmarku a Králice, Vencova matka, k účelu tak bohumilému boty ochotně zapůjčila.

Když došli do Máslovic, byl kostel ještě zavřen a hodnou chvíli museli čekat, než se konečně přišoural šames (pozn. redakce: správce synagogy) s klíči. Kiesler šamesa uctivě pozdravil – počítal ho také mezi důležité osobnosti, mající vliv na slevu školného –, a když Lojza s otevřenými ústy a bez pozdravu se zadíval na šamesa, dal mu Kiesler notný pohlavek a řekl: „Nedovedeš políbit ruku?“

Lojza bez zdráhání políbil nastrčenou ruku – odporně páchla šňupavým tabákem – a šames jal se cosi otce vyptávat. Co to bylo, Lojza nerozuměl, bylo to po německu. Pak šames pomalu otevřel dveře kostela a vkročili dovnitř.

Veliká a vysoká místnost, plná tlumeného ranního světla, ovanula Lojzu příjemným chladem. Dvě dlouhé řady prázdných sedadel po způsobu školních lavic vyplňovaly celý dolejšek. Uprostřed lavic táhla se úzká ulička k oltáři. Uprostřed stropu visel lustr s četnými

svícemi a ve výšce po obou odlehlých stranách táhly se dřevěné, zeleně natřené galérie.

Lojza usedl vedle otce na lavici při samé zdi, těsně u vchodu. Lojza si všiml, že lavice tato se lišila podstatně od ostatních. Byla od druhých oddělena širším prostorem a nebyla po způsobu školních lavic jako všechny ostatní, byla to obyčejná, hodně dlouhá, zeleně natřená lavice, jako měli doma okolo kamen. Zeď kostela sloužila jí za opěradlo a před lavicí stály malé pulpity (pozn. redakce: stojan, vyšší psací stůl se šikmou deskou), na něž se kladly modlitební knihy. Lojzovi se v kostele líbilo. Veliký lustr, dlouhé galérie, nádherné, pestrobarevné látky oltáře... Lojza mohl na všem oči nechat.

První lidé začali se trousit do kostela a kupodivu, kdežto ještě všechny ostatní lavice zely prázdnotou, osamělá lavice u zdi, na níž seděl Lojza s otcem, počala se plnit nejdříve. Za hodnou teprve chvíli počali se trousit návštěvníci do lavic ostatních. Lojzově pozornosti neušlo, že návštěvníci ostatních lavic šli kolem otce, aniž by si jej hrubě povšimli, kdežto všichni, kdo usedali na téže lavici jako on, přátelsky se s ním zdravili a podávali si s ním ruce. I Lojzovi věnovali trošek pozornosti a s otcem patrně o něm hovořili, jenže Lojza pořád nevěděl co, všechno to bylo po německu. Některé ze svých sousedů na lavici Lojza dobře znal. Tak hned předletického Hekše, jenž po vesnicích kupoval zajčejí a králíčí kůže, starého Montaga z Podolanky, jenž po vsích hauzíroval s loketním zbožím; a pak staří známí, dva žebraví židi, kteří kolikrát do roka u nich v Koldíně nocovali.

Pomalou plnily se všechny lavice a i na galériích bylo už vidět hodně paniček. Kantor v černém hedvábném ornátu postavil se k oltářnímu stolu a bohoslužba začala.

Lojza nevěděl, kam oči obrátit. V předních lavicích poblíž oltáře seděli páni, z nichž Lojza neznal ani jediného. A byli to páni! Na vestách se jim houpaly těžké řetězy, na rukou blýskaly se prsteny a hlavy kryly vysoké, lesklé cylindry. Lojza s podivením pozoroval, že čím dále od oltáře a blíže ke dveřím, tím více že ubývalo třpytu a zlata a cylindrů, a ti, kteří už seděli v lavicích poslednějších, připadali dokonce Lojzovi jako obyčejní smrtelní lidé nebo – pánbu odpusť – jako jiní lidé, příkladně od nich z Koldína.

Vzácnou podívanou zřel Lojza na galériích. Tam, jedna vedle druhé, seděly paničky v tak krásných šatech, že Lojza něco podobného jakživ neviděl. Obličje měly většina z nich zahalené v průsvitné organtýny, a všechny měly na hlavách klobouky přepodivných tvarů a barev. Lojza s němým úžasem díval se z jedné na druhou a v duchu si myslel, že v Koldíně nechodí ženské takhle oblékané ani o posvícení, ani o pouti – a že přece bylo v Koldíně o posvícení a o pouti nějaké parády! A ty organtýny na obličejích...

Jednou jen v celém svém životě viděl Lojza něco podobného. To když jednou mesická hraběnka jela na koni přes Koldín, tu měla přes obličej zrovna takový organtýn. Tenkrát stará Králice usoudila, že musí být asi, chudinka, poďobaná od neštovic, a proto se za obličej stydí.